

vonden vaak hun weg naar de plantages waar ze de planters bijstonden als klerk, opzichter of assistent-manager. Bovendien had de LMS een afdeling medische zending en de verschillende hulpposten lagen vaak aan de voet van de bergen vanwaaruit zij belangrijke diensten verleenden aan het personeel van de plantages.

Maar de belangrijkste reden was, dat zij de plantage-arbeiders plicht en loyaliteit bijbrachten. Ook al waren zij daarin misschien minder succesvol dan hun rapporten ons willen doen geloven, zij droegen zeker bij aan de vorming van een gemakkelijk hanteerbare en onderdanige arbeidskracht. Sommige planters drongen er dan ook bij de LMS op aan met grotere regelmaat katecheten te sturen. Uiteraard gold dit niet alleen voor Travancore. Nog in deze eeuw lieten zendelingen op de theeplantages in Assam (N.O.India) zich erop voorstaan dat zij de koelies orde en tucht hadden geleerd en zodoende

hadden bijgedragen aan het welzijn van de plantages.

Ook ex-slaven die bij hun vroegere meesters bleven gingen er niet altijd op vooruit; vaak betekende bekering juist materieel verlies. Het verbod op zondagsarbeid, dat sommige zendelingen strikt aan hun volgelingen oplegden, betekende een aanzienlijke vermindering van hun toch al zo magere inkomen. Bovendien was de LMS heel actief in de strijd tegen diefstal. *Pariah*-christenen, die onvoldoende betaald kregen om voedsel te kopen, waren vroeger gewoon te stelen van hun meesters. Maar na hun overgang naar het christendom werd hen dat verboden op straffe van uitsluiting uit de kerkelijke gemeente, zodat hun strijd om te overleven alleen nog maar moeilijker werd.

Juist de discipline die de LMS haar bekeerlingen probeerde bij te brengen maakte de landheren milder ge-

stemd tegenover het christendom. Vroeger probeerden zij hun slaven te weerhouden van contact met de zending, maar rond de eeuwwisseling bleek het tegenovergestelde het geval: *Nayar*-landheren verklaarden dat het christendom van de ex-slaven betere arbeiders maakte en

Nog in deze eeuw lieten zendelingen zich erop voorstaan dat zij de koelies orde en tucht hadden geleerd.

vroegen de LMS vriendelijk om christelijke arbeiders te leveren. Anderen beloofden mee te betalen aan de bouw van kerken, als hun landarbeiders maar Christen werden.

Dit groeiende begrip tussen de LMS en de bezittende klasse maakte de LMS steeds minder geschikt als bondgenoot van de vroegere slaven-gemeenschappen. Het was ook één van de belangrijkste redenen waarom in het begin van de twintigste eeuw grote groepen *Pariahs* de kerk weer verlieten. Anderen bleven. Maar onder hen die bleven werd de traditionele neiging tot gehoorzame onderdanigheid door de kerk alleen maar versterkt.

Begonnen als een boodschap van bevrijding en sociale vooruitgang werd het christendom steeds meer een nieuwe vorm van knechting. Dat kwam uitstekend tegemoet aan de belangen van landheren en planters. De laatste jaren is er enige beweging ontstaan onder deze *Pariah*-christenen die zich niet alleen in de grote maatschappij maar ook binnen de kerk onderdrukt voelen. Die beweging blijkt bijvoorbeeld uit de vorming van de *Dalit Christian Liberation Movement*. Ruim honderd jaar na de afschaffing van de slavernij lijken de *Pariahs* nu echt hun juk te willen afwerpen. □

Deze en andere thema's worden behandeld in het zojuist verschenen boek van Dick Kooiman, *Conversion and Social Equality in India: The London Missionary Society in South Travancore in the 19th century*, Manohar Publishers New Delhi/Free University Press Amsterdam, f 35,00.

Dr. Dick Kooiman is als cultureel antropoloog verbonden aan de Vrije Universiteit.

Gedenksteen voor missionaris Ringeltaube: als Enoch weggenomen.